

Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία

Τόμ. 14, Αρ. 1 (2018)

Editorial

Αντώνης Λιοναράκης

doi: [10.12681/jode.18806](https://doi.org/10.12681/jode.18806)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Editorial

Αντώνης Λιοναράκης

Καθηγητής Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης
Διευθυντής του ΜΠΣ «Επιστήμες της Αγωγής»
Κοσμήτορας της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών του ΕΑΠ

Όσο εμπλουτίζεται η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο εκπαιδευτικό μας σύστημα με νέα εργαλεία και νέες φόρμες, τόσο ο διάλογος για τις στρατηγικές που υιοθετεί θα αναπτύσσεται και θα αναζητά προτάσεις και ερευνητικά συμπεράσματα. Τα αρχικά βήματα που έγιναν στο παρελθόν καθόρισαν αρκετές επιλογές, όπου και αυτές με τη σειρά τους επιζητούν την δικής του ύπαρξη στο φάσμα του προβληματισμού.

Τις δεκαετίες του 1980 έως περίπου το 2000 η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είχε μια ποιοτική ανάπτυξη ως προς το διδακτικό / μαθησιακό υλικό. Μετά τα μέσα του 1990 όταν το διαδίκτυο εισέβαλε στην ζωή μας και ταυτόχρονα στα εκπαιδευτικά δρώμενα, οι πρακτικές του εκπαιδευτικού υλικού πέρασαν σε μια διαδικασία ψηφιοποίησης. Εκεί ξεκίνησαν νέες ειδικότητες χωρίς καμία προϋπηρεσία ή εμπειρία στα παιδαγωγικά. Δυστυχώς μερίδα της χρήσης της πληροφορικής άφησε τη σφραγίδα της με ιδιαίτερο αρνητικό πρόσημο σε κάθε τι που είχε σχέση με το εκπαιδευτικό υλικό και τα παιδαγωγικά. Υπήρξε ένα αποτέλεσμα που ακόμα και σήμερα το βιώνουμε έντονα, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά σε όλο τον κόσμο: τη μείωση της ποιότητας. Οι παιδαγωγικές επιλογές των πρώτων χρόνων μειώθηκαν σημαντικά και αντικαταστάθηκαν με γρήγορες, μηχανιστικές και στερεότυπες επιλογές ανθρώπων ξένων προς την εκπαιδευτική μεθοδολογία. Η αλληλεπίδραση, η κατανόηση, ο επεξηγηματικός τρόπος έκφρασης άλλαξαν μορφή και σχεδιάζονταν πλέον σε υπερβολικά γρήγορους χρόνους με στόχο την όλο και πιο σύντομη και χωρίς ποιότητα παραγωγή.

Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της περιόδου αυτής και αυτά κυρίως που επηρέασαν την μετατροπή της ποιότητας σε μηχανιστική προσαρμογή, ήταν παράγοντες που διαμόρφωσαν το σύνολο της ποιότητας του εκπαιδευτικού συστήματος:

- **Η οικονομική κρίση** και κυρίως μετά το 2010 η μείωση των δαπανών και ταυτόχρονα των επιλογών, διαμόρφωσε μια αντίληψη όπου όλες οι

καινοτομίες και εφαρμογές θα έπρεπε να συνδέονται με τις νέες συνθήκες και τις οικονομικές δυνατότητες λιτότητας. Σαφώς η μείωση των δυνατοτήτων έφερε και τη μείωση στην ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου.

- **Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και των ψηφιακών μέσων** από ομάδες ανθρώπων που δεν είχαν προγενέστερη εμπειρία στη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού τυποποίησε και βιομηχανοποίησε πρακτικές βασισμένες σε πρόχειρα και σύντομα στερεότυπα. Στη φάση αυτή φάνηκε η αδυναμία του συστήματος να αντιμετωπίσει την επερχόμενη μείωση στην ποιότητα της εκπαίδευσης. Ενώ οι δυνατότητες των ψηφιακών μέσων ήταν ιδιαίτερα δυναμικές, εν τούτοις δεν κατόρθωσαν να ανταποκριθούν στις ανάγκες που είχαν ήδη διαμορφωθεί. Η έλλειψη στρατηγικής εκ μέρους της πολιτείας άφησε να εισχωρήσει στο πεδίο κάθε λογής πρόχειρη «καινοτομία» και να διαμορφώσει τις νέες αντιλήψεις. Η μόδα του κάθε νέου προϊόντος της αγοράς ήταν πιο σημαντική από μια προοπτική σοβαρής αξιολόγησης.
- **Η είσοδος στο προσκήνιο όλο και περισσότερων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων** που προσφέρουν σπουδές εξ αποστάσεως, είτε σε μικτή μορφή, είτε σε προγράμματα επιμόρφωσης χωρίς πτυχίο. Χωρίς ιδιαίτερη εμπειρία, αυτά τα ιδρύματα αποτελούνται από πανεπιστήμια, συμπράξεις πανεπιστημίων, ανοικτά πανεπιστήμια του εξωτερικού, Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) ή Κέντρα Επιμόρφωσης και δια Βίου Μάθησης (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ) πανεπιστημίων ή ακόμα και μονάδες – τμήματα πανεπιστημιακά με περιορισμένες δυνατότητες αναγνώρισης, που όλα προσφέρουν σπουδές εξ αποστάσεως. Η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί είναι παραπάνω από τραγική. Αν πάρουμε υπόψη μας και ορισμένα πανεπιστήμια της Κύπρου που ακολουθούν αυτή την τακτική, τότε το όλο έρχεται και κουμπώνει με τραγικές συνέπειες. Για τη διασφάλιση της ποιότητας δεν υπήρξε ποτέ κάποιος φορέας ή ανεξάρτητη αρχή ή οδηγίες που να αναφέρονται στον ελάχιστο προσδιορισμό της πιστοποίησης των σπουδών εξ αποστάσεως. Στο όνομα του γρήγορου κέρδους και της παραγωγής νέων προγραμμάτων σπουδών, καταστρατηγήθηκαν βασικές έννοιες και μεθοδολογίες ουσίας και ποιότητας.
- **Η αναγνώριση** (ή η μη – αναγνώριση) **των παραπάνω** έχει μπερδέψει τους πάντες, ακόμα και τον ΔΟΑΤΑΠ, ο οποίος έχει την αρμοδιότητα αναγνώρισης των πτυχίων του εξωτερικού. Τι να πιστέψεις και τι όχι; Πού να ακουμπήσεις τα πολύτιμα χρήματά σου για σπουδές; Ως αξιολογητής αρκετών πανεπιστημίων της Κύπρου αυτού του τύπου, μου επιτρέπεται να υπογραμμίσω τους φόβους μου και να πω ότι διαφαίνεται πως ο κανόνας έχει επιβεβαιωθεί. Το γρήγορο κέρδος, ο περιορισμένος αριθμός εμπλεκόμενων, η έλλειψη ειδικών παιδαγωγών στη μεθοδολογία που ακολουθείται, έχει

διαμορφώσει ένα τοπίο, το οποίο ορίζεται από την προχειρότητα, την τυποποίηση και τα κακέκτυπα στερεότυπα.

- Ο **αθέμιτος ανταγωνισμός** με σκοπό την ανεύρεση οικονομικών πόρων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ή ακόμα και το προσωπικό όφελος ορισμένων, μετέτρεψε τη χάρτα της παιδείας σε αρένα αθέμιτου ανταγωνισμού και κερδοσκοπίας. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί το «μήλο της Έριδος» και πρόκληση για πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα και φορείς κατάρτισης. Επιπλέον, από τη στιγμή που οι νόμοι των τελευταίων ετών κάπως διευκολύνουν την προσφορά εξ αποστάσεως εκπαίδευσης διαφόρων τύπων, ξεκίνησε ένας αγώνας δρόμου για το ποιος θα καταφέρει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της ζήτησης. Βέβαια, ας μη ξεχνάμε ότι βασικός κανόνας κάθε αθέμιτου ανταγωνισμού είναι η πτώση της ποιότητας και η άναρχη προσφορά αμφιβόλων προϊόντων (στην περίπτωσή μας προγραμμάτων σπουδών προπτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου, καθώς και κατάρτισης με βεβαιώσεις).